

Opetus- ja kulttuuriministeriö
kirjaamo@minedu.fi
oppivelvollisuus@minedu.fi

Lausuntopyyntö 30.4.2020, VN/1985/2020-OKM-1

Pohjois-Pohjanmaan TE-toimiston ja ELY-keskuksen lausunto hallituksen esityksestä oppivelvollisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto ja ELY-keskus pitävät hallituksen esitystä oppivelvollisuuden laajentamisesta perusteltuna. Laadittu esitys tukee Marinin hallitusohjelman tavoitetta, jonka pyrkimyksenä on varmistaa perusasteen päättävän nuoren hakeutuminen opintoihin ja toisen asteen tutkinnon suorittamiseen.

Pohjois-Pohjanmaan TE-toimistossa oli huhtikuun 2020 lopussa noin 56 000 asiakasta, joista työttömiä työnhakijoita oli noin 31 900. Perusasteen suorittaneita asiakkaita oli samana ajankohtana noin 9 300 asiakasta, ja heistä työttöminä oli noin 4700.

Asiakaskunnan tarkempi tilastollinen analyysi osoittaa, että työnhaun kestoissa on eroja perusasteen koulutuksen käyneiden ja tutkinnon suorittaneiden asiakkaiden välillä. Ylemmän perusasteen suorittaneen työttömän työnhakijan kesimääräinen työnhaun kesto oli huhtikuun 2020 lopun tilanteen mukaisesti 54 päivää ja alemman perusasteen suorittaneen 85 päivää. Vastaavasti toisen asteen suorittaneen työttömän työnhaun kesto oli 40 päivää ja erikoisammattikoulutuksen käyneen työttömän työnhaku päättyi noin 34 päivän kuluessa.

TE-toimiston perustehtävän mukainen toiminta työnvälitys on vaikeaa niiden asiakkaiden kohdalla, joilta puuttuu ammatillinen tutkinto. Työnantajien asettamat osaamisvaatimukset rekrytoitavalle henkilöstölle ovat korkeat ja avoimissa työpaikoissa on vain vähäisessä määrin työtehtäviä, joissa työnhakijalta ei edellytetä kouluttautumisen kautta hankittua osaamista. Oppivelvollisuuden laajentamisella voi olla toteutuessaan positiivisia vaikutuksia osaavan työvoiman saatavuuden turvaamiseen ja yritysten kokemiin kohtaanto-ongelmiin.

Perusteen varassa olevien asiakkaiden joukossa on jonkin verran lukio- ja ammatillisen koulutuksen keskeyttäneitä nuoria, joiden opinnot ovat keskeytyneet puuttuvan koulutusmotivaation tai epäonnistuneen koulutuslavalinnan vuoksi. Hallituksen esityksessä todetaan, että oppivelvollisella on hakuvelvollisuus perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen ja hakeutumisvelvollisuus jatkuu myös tilanteessa, jossa oppivelvollinen keskeyttää opintonsa. Perusasteella annettavaan koulutus- ja ammatinvalinnan ohjaukseen tulee varata riittävästi määrällistä ja laadullista resurssia, jotta varmistetaan koulutuslavalintojen osuvuudesta tai koulutuksen keskeyttämisiltä. Laadullisesti korkeatasoinen opinto-ohjaus

10.6.2020

tulee varmistaa ohjaushenkilöstön työelämä tietouden ylläpidolla ja riittävällä kytkennällä alueellisiin elinkeinoelämän muutoksiin. Lisäksi toisen asteen koulutuksessa jatkamiseen tulee varata riittävästi opiskelijahuoltohenkilöstöä ja opintojen ohjausta, jolla tuetaan motivaatio- ja terveyshaasteiden kohdatessa koulutuksessa jatkamista ja tarvittaessa alan vaihtamista.

On todennäköistä, että riippumatta oppivelvollisuuden laajentamisesta, pienekö osa jää edelleen vain perusasteen varaan vaihtelevista henkilökohtaisista syistä johtuen. Tähän kohderyhmään tulee kiinnittää erityistä huomiota ja osoittaa palvelusektoreiden rajat ylittävää intensiivistä palvelua syrjäytymis- ja muiden kielteisten kehityskulkujen estämiseksi.

Hallituksen esityksessä lain toimeenpano on ennakoitu tulemaan voimaan vuoden 2021 alusta lukien. Samaan aikaan on tiedossa olevan lakiesityksen mukaisesti alkamassa työllisyyden kuntakokeilut, joissa yhdeksi kohderyhmäksi on määritelty alle 30-vuotiaat työnhakija-asiakkaat. On tärkeää, että eri lakivalmisteluita koordinoidaan yhteistyössä riittävästi kohderyhmää työllisyydenhoidon palveluiden vaikuttavuuden näkökulmasta koskevien muutosten osalta.

Hallituksen esitys sisältää muutoksia työttömyysturvalakiin koskien päätoimisen opiskelun määrittelyä sekä etuuden saamisen yleisiä rajoituksia. Voimassa olevan työttömyysturvalain 10§:ssä on säädetty päätoimisen opiskelijan oikeudesta työttömyysetuuteen. Luonnoksessa lainkohdan muutokset koskevat lähinnä päätoimisen opiskelun määrittelyä puuttumatta lainkohdan varsinaiseen sisältöön. Luonnoksessa esitetyt tarkennukset ovat aiheellisia ja selkiyttävät lain soveltamista käytäntöön.

Lain 3 luvun 1§:ään esitetään muutosta siten, että työttömyysetuutta ei myönnetä työnhakijalle, joka ei ole täyttänyt 18 vuotta. Työttömyysetuus voidaan kuitenkin myöntää 17 vuotta täyttäneelle työnhakijalle, joka on suorittanut oppivelvollisuutensa. Koska työttömyysturvalain 2 luvun 13 §:n 4 momenttiin ei ole esitetty luonnoksessa muutoksia, herää kysymys, onko 17 vuotta täyttäneellä oikeus työmarkkinatukeen työllistymistä edistävän palvelun ajalta, vaikka hän ei olisikaan oppivelvollisuuttaan suorittanut. Sinänsä esitys on tältä osin johdonmukainen suhteessa lainsäädännön muutosesitykseen ja uudistuksen tavoitteisiin kokonaisuudessaan.

Esitys sisältää muutoksen kotoutumislakiin kotoutumiskoulutukseen osallistumisiensa osalta. 17-vuotiaina maahan saapuvat nuoret ovat haastavassa asemassa erityisesti kunnissa, joissa ei ole kovin paljon maahanmuuttaja-asiakkaita. He eivät iän vuoksi enää pääse kunnan perusopetukseen ja jos kyse on yksittäisistä nuorista, ei kunnalla käytännössä ole mahdollisuutta järjestää heille aikuisten perusopetusta. Nykytilanteessa nämä nuoret ovat päässeet kotoutumiskoulutukseen, ja sitä kautta voineet kehittää kielitaitoaan ja hakeutua jatkokoulutukseen. Esitetyssä mallissa osalla nuorista on vaarana jäädä kokonaan suomen kielen opetuksen ulkopuolelle ensimmäiseksi vuodeksi, kun ainoa vaihtoehto oppivelvollisuuden suorittamiseksi voi olla tutkintokoulutukseen

10.6.2020

valmentavaan koulutukseen osallistuminen. Valmentavan koulutuksen järjestäjä on haasteellisessa tilanteessa, mikäli osa osallistujista on täysin kielitaidottomia. Nuorten kotoutujien kohdalla tulisi olla mahdollisuus harkita kotoutumiskoulutukseenkin osallistumista 17-vuotiaana, mikäli se on asiakkaan kannalta tarkoituksenmukaisin polku.

Lausunnon keskeinen sisältö:

- Hallituksen esitys oppivelvollisuuden laajentamisesta on perusteltu.
- Perusasteen varassa olevien työnhaun kestot ovat pidempiä kuin tutkinnon suorittaneiden asiakkaiden.
- Ilman koulutuksen kautta hankittua osaamista on vaikea sijoittaa tarjolla oleviin avoimiin työpaikkoihin.
- Opinto-ohjauksen määrään ja laatuun tulee kiinnittää erityistä huomiota, samoin opintojen aikaiseen tukeen.
- Opinto-ohjauksen tulee sisältää ajantasaista tietoa elinkeinoelämän muutoksista ja työmarkkinoista.
- 17-vuotiaiden sulkeminen kategorisesti kotoutumiskoulutuksen ulkopuolelle ei ole suositeltavaa.

Petri Keränen
Johtaja
Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus

Maire Mäki
Johtaja
Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto

Tämä asiakirja KEHA/1994/2020 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/1994/2020 har godkänts elektroniskt

Hyväksyjä Keränen Petri 16.06.2020 15:35

Hyväksyjä Mäki Maire 16.06.2020 15:26